

Bidrag til en økumenisk forståelse av misjonærens tjeneste¹

THOR STRANDENÆS

For å kunne gi et bidrag til en økumenisk forståelse av misjonærens tjeneste, er det først nødvendig å besvare to grunnleggende spørsmål: Hvilke elementer må inkluderes når misjonærens tjeneste skal beskrives, og hvordan bør man gå frem for å velge ut disse? Det mest representative svaret på begge disse spørsmålene er bare mulig å oppnå på grunnlag av et økumenisk konsensusdokument som alle, eller i det minste de fleste kirkesamfunn og kirker stiller seg bak eller har bekreftet som gyldig og representativt. Siden det enda ikke foreligger et slikt økumenisk dokument², må vi i stedet søke på annen måte etter elementer som naturlig kan inngå i en økumenisk forståelse av misjonærtjenesten. Det kan best skje ved å fokusere på elementer som har støtte i Bibelen, i de økumeniske bekjennelser (*Apostolicum* og *Nicaenum-Constantinopolitanum*) og i andre representative økumeniske dokumenter. Siden "Dekretet om Kirkens Misjonerende Virksomhet" (*Ad gentes divinitus*) kom under Det annet Vatikankonsil i 1965,³ er det blitt utformet en del økumeniske dokumenter om misjon,⁴ for ikke å glemme dokumenter fra enkeltkirker med tydelige implikasjoner for en økumenisk forståelse av misjonærens tjeneste.⁵ Noen av disse dokumentene har oppnådd allmenn støtte i betydelige og representative kirkesamfunn, så som Limadoku-

mentet fra 1982, *Baptism, Eucharist and Ministry*, et dokument som både dekker ordinerte og leke tjenester.⁶ Også i det anglikansk-lutherske *Porvoo Common Statement* har den synlige kirkelige enheten som sitt mål at kirkene skal stå sammen i et liv i misjon og tjeneste (§ 58).⁷ Men også annen type dokumentasjon som demonstrerer kirkens praksis gjennom århundrene kan vise seg å være veiledende i denne forbindelse. Det er imidlertid ikke anledning til å gå nærmere inn på bidrag til tenkningen rundt misjonærens tjeneste som er levert innen enkeltkirker. Bidrag fra den Romersk-katolske kirke er likevel tatt med ettersom det ikke har medlemskap i Kirkenes Verdensråd, sin størrelse til tross.

Misjonstjenesten er en tjeneste som kirken har fått i oppdrag av Jesus Kristus. Likesom han selv var sendt av Gud, sendes hans etterfølgere av ham for å fortsette og bringe videre hans tjeneste (Joh 20,19-23; sml.17,18f).

Dette har fått gjenklang f. eks. i *Ad gentes* på følgende måte: "Having been sent...the Church, in obedience to the command of her founder (Mt 16:15) and because it is demanded by her own essential universality, strives to preach the Gospel to all men."⁸ Og videre: "The Church on earth is by its very nature missionary since, according to the plan of the Father, it has its origin in the mission of the Son and the Holy Spirit."⁹

På samme måte har de troendes tjenestes missionale karakter fått fokus i Kirkenes Verdensråds sammenheng, i dokumentet *The Nature and Purpose of the Church*:

The Church is the community of people called by God who, through the Holy Spirit, are united with Jesus Christ and sent as disciples to bear witness to God's reconciliation, healing and transformation of creation. The Church's relation to Christ entails that faith and community require discipleship in the sense of moral commitment. The integrity of the mission of the Church, therefore, is at stake in witness through proclamation and in concrete actions for justice, peace and integrity of creation.¹⁰

Misjonærens tjeneste har karakter av å være apostolisk.¹¹ Det betyr at de troende i sin tjeneste har blitt betrodd evangeliet av den oppstandne Herre Jesus Kristus og har blitt pålagt å utføre slike

gjerninger som naturlig følger i evangeliets spor. Med andre ord: "Sent as his disciples the people of God has to witness to and participate in God's reconciliation, healing and transformation of creation. The Church's relation to Christ entails that faith and community require discipleship."¹²

Tjenesten består primært i å være bærer av evangeliet – Godt Budskap - og kan derfor også gjerne beskrives som 'evangelisering', en referanse til misjonærtjenestens kosteligste skatt. Rapporten fra dialogen mellom evangelikale og Den romersk-katolske kirke om misjon (1977-1984) bekrefter da også at det er en viss konvergens i forståelsen av evangelisering i de to dokumentene *Evangelii nuntiandi* og *Lausanne pakt* (*Lausanne Covenant*): "To evangelize is to spread the good news that Jesus Christ died for our sins and was raised from the dead according to the Scriptures... Evangelism itself is the proclamation of the historical, biblical Christ as Saviour and Lord." (*Lausanne Covenant* § 4). Videre, vitnesbyrdet må bli "made explicit by a clear and unequivocal proclamation of the lord Jesus... There is no true evangelization if the name, the teaching, the life, the promises, the Kingdom and the mystery of Jesus of Nazareth, the Son of God, are not proclaimed." (*Evangelii Nuntiandi* § 22).¹³

Dette betyr at kirken må søke å nå de mottakere som er målet for misjonens budskap, evangeliet, enten disse er nær eller langt vekke, tidligere troende eller ikke-troende, religiøst søkende mennesker eller slike som tilhører andre religioner.¹⁴

Kirken står ikke fritt til om den vil ta opp eller vrake sin misjonerende oppgave. Først ved Herrens gjenkomst ved tidenes ende blir kirken løst fra dette ansvaret (Matt 28,18-20; Luk 24,47-49). Det oppdraget kirken har fått, er både et privilegium og en plikt. Det er kirkens privilegium å ta del i utbredelsen av Godt Budskap til alle og å få del i evangeliets frukter blant mennesker, uavhengig av rase, kjønn, alder og sosial status (Rom 1,1-5.16f; 15,15-19). Samtidig som det er et privilegium, er det også en plikt å dele budskapet om forsoning og frelse med enhver som ikke tidligere er blitt meddelt budskapet eller har tatt i mot det. Dette ble da også uttrykt til disiplene: "For intet har dere fått det, for intet skal dere gi det" (Matt 10, 8). Også apostelen Paulus betraktet sin tjeneste både som gave og forpliktelse: "Det at jeg forkynter evangeliet er ikke noe jeg kan rose meg av, for det ligger på meg som

en tvang. Ve meg om jeg ikke forkynner evangeliet! Gjorde jeg det frivillig, hadde jeg jo krav på lønn. Men jeg gjør det fordi jeg må, og da er det en forvalteroppgave som er pålagt meg." (1 Kor 9,16f. Se også v.19-23, hvor hans frihet uttrykkes og Rom1,5 der han hevder at han har fått "nåde og apostelembete".) Slik må det være ettersom misjonens – og misjonærens - tjeneste i sin kjerne er en tjeneste som gjør Guds frelse kjent for enhver og derfor også uttrykker Guds egen vilje (1 Tim 2,4, cf Ef 1,7-11).

Misjonærens tjeneste er en tjeneste som hele kirken forvalter og som gjenkjennes på sine gjerninger. Den utføres av enkeltkristne så vel som av grupper av kristne i samarbeid med kirker eller kristne fellesskap (det være seg i form av kirkelige kommuniteter eller misjonsgrupper eller misjonsselskap) verden over:

The whole Church and every member... participates in the faithful communication of the Gospel. Essential to its testimony are not merely its words, but the love of its members for one another, the quality of its service to those in need, a just and disciplined life and its fair distribution of exercise of power.¹⁵

Ingen av disse enkeltmenneskene eller sammenslutninger av kristne er alene i stand til å utføre misjonærtjenesten i dens fylde. Men i og med at de står sammen om tjenesten vil det være mulig å gjenkjenne ett eller flere tegn som følger det apostoliske oppdrag. Det være seg proklamasjon eller annen (verbal eller ikke-verbal) formidling av evangeliet, gudsriketegn i form av selvuttømmende (Fil 2,5-11), helsebringende og helbredende gjerninger (Matt 25,34-40; jf Matt 10,8), gjerninger og virksomhet som formidler håp og forsoning (2 Kor 5,17-21), eller at den taler deres sak og viser omsorg mot slike som er fattige, marginaliserte og undertrykte (Luk 1,46-55; 4,16-21).

Innholdet i misjonærens tjeneste beskrives nærmere i de såkalte misjonsbefalingene i de fire evangeliene (Matt 28,18-20; Mark 16,15-16; Luk 24,47-49; Joh 20,19-23). Tjenesten omfatter vitnesbyrdet til alle folkeslag om Jesu oppstandelse, forkynnelsen av omvendelse i hans navn og tilgivelse for syndene, dåpen i den treenige Guds navn, og undervisning av de døpte i å gjøre alt det som Jesus har befalt. Hva Jesus har befalt sin kirke å gjøre, frem-

går tydelig av hans forkynnelse om Guds Rike og av hans holdninger og gjerninger. Han fremstår selv først og fremst som tjener (Matt 20,25-27; Mark 10,42-45; John 13,12-17). Hans forkynnelse av Guds Rike ledsages av tegn på at Guds Rike er kommet nær. Dette innebærer at han tilgir synder, viser omsorg og kjærlighetsgjerninger mot syke, mennesker i nød, fattige og andre marginaliserte enkeltmennesker eller samfunnsgrupper.

Han innholdsbestemmer også nærmere disse kjærlighetsgjerningene i f eks Matt 25,34-40, hvor de beskrives som det å gi mat til de sultne, drikke til dem som tørster, klær til de nakne og besøk til fanger. Selv om dette er de tjenester som, utført sammen med og på vegne av Jesus Kristus, er å forstå som hovedingredienser i misjonærtjenesten, omfatter misjonærtjenesten noe mer. Jesus fremstår nemlig også med profetisk tale og handlinger, noe som også forplikter misjonærens tjeneste til å gå inn i en profetisk rolle, føre uredd tale mot urettferdighet og undertrykkelse og til å kalle mennesker til et liv som er i harmoni med Guds vilje.

Gjennom århundrene har kirken gjenkjent sin misjon som en virksomhet som utføres på vegne av og sammen med Jesus Kristus. I rapporten fra dialogen mellom de evangelikale og Den romersk-katolske kirke om misjon omtales dette på følgende måte: "We all affirm that the missionary enterprise is a participation in the mission of Jesus and the mission of his Church. The urgency to reach all those not yet claimed by his Lordship impels our mission."¹⁶

I Apostlenes gjerninger får vi demonstrert hvordan den tidlige kirke forstod sin misjonstjeneste og førte den ut i livet. Også i de paulinske brev finner vi uttrykk for hvordan apostelen forstod sin apostoliske tjeneste. Det er en tjeneste med evangeliet for å bringe mennesker til forsoning og harmoni med Gud og tro på ham (Rom 1,1-6; jf 15,9), og til å forsone mennesker med Gud (2 Kor 5,17-21). Men også Paulus' egen tjeneste bekrefter gjennom konkrete eksempler at den omfattet andre tegn som følger Guds Rike, det vil si kjærlighetsgjerninger (Rom 12,6-21; 1 Kor 13). I den forbindelse kan nevnes Paulus' helbredende virksomhet (Apg 28,7-9, jf 20,9-12), mirakuløse tegn (Rom 15,19) og den organiserte innsamlingen til de fattige i Jerusalem (2 Kor 9).

De tegn som følger i kjølvannet av misjonens og misjonærens tjeneste blir også anerkjent i økumeniske dokumenter:

As the communion of the baptised, the Church is a priesthood of the whole people of God (1 Pet 2)...serve the world by proclaiming the gospel, testifying to their faith to their way of life... It is also part of their service to the world to feed the hungry, help the poor and marginalized, correct injustice, and care for the integrity of creation, together with all people of good will. In so doing, they are in harmony with the mission of the Church.¹⁷

Kvalitativt sett er misjonærtjenesten grenseoverskridende, i og med at den forsøker å nå alle de mennesker og befolkningsgrupper med evangeliet som ikke har hørt det før eller mottatt det i tro (Rom 15,15-20; 2 Kor 10,15f). At dette er en grensekryssende virksomhet, kvalitativt sett, kan innebære forskjellige former for kryssing av grenser. Tjenesten kan bestå i en tverrkulturell eller geografisk bevegelse, en bevegelse til både kvinner og menn, barn så vel som voksne, og til mennesker av annen sosial status eller etnisk tilhørighet (jf Gal 3,26-29). Til tross for de forskjeller som skyldes geografiske, historiske, kulturelle og religiøse kontekster, er budskapet i sitt vesen det samme, på samme måte som troen er én (Ef 4,4-5; jf 1 Kor 8,6):

The apostolic faith has to be interpreted in the context of changing times and places: it must be in continuity with the original witness of the apostolic community and with the faithful explication of that witness throughout the ages.¹⁸

Som kristen jøde henvendte apostelen Paulus seg både til den jødiske og den ikke-jødiske befolkningen i de samfunn han virket (Apg 17,1-3; 17,10-12; 18,4-8; Rom 1,14-17) selv om han hadde som sitt primærmål å nå (de ikke-jødiske) folkeslagene (Rom 15,15-21; jf Apg 17). Og han gjorde det til sin hovedoppgave å utføre sin tjeneste der hvor evangeliet enda ikke var blitt forkynt og Kristi navn ikke var kjent (Rom 15,20).

Misjon springer ut av gudstjeneste og bønn. I kirkens gudstjenesteliv og bønn kalles mennesker til misjonstjeneste. Der takker og ber kirken for misjonens tjeneste og dens frukter. I gudstjenesten skjer også den innvielse eller forbønnshandling som gir enkeltmennesker et særskilt misjonsoppdrag med og for evange-

liet, og på vegne av kirken. Selv om ordningene for misjonærtjenesten og innvielses-/forbønnsritualene er forskjellige i de enkelte kirkesamfunn, er de felles om å ha en eller annen form for misjonærtjeneste og forbønn for, eller innvielse av den som inngår i en slik tjeneste, normalt også med håndspåleggelse.

Fra Antiokia forteller Lukas i Apostlenes gjerninger om en slik innvielse. Mens de holdt gudstjeneste og fastet, kalte Den Hellige Ånd Paulus og Barnabas til misjonstjeneste. De ble utsendt etter at menigheten hadde fastet, holdt bønn og lagt hendene sine på dem (Apg 13,2-3, jf også 2 Tim 1,6f og 1 Tim 4,14). I neste vers konkluderer Lukas med at de to er utsendt av Den Hellige Ånd (v 4). Denne nære sammenhengen mellom Den Hellige Ånd og misjonærtjenesten har siden blitt anerkjent av kirken som et vesentlig kjennetegn på kirkens eksistens:

Throughout the ages the Holy Spirit makes the entire Church 'one in communion and ministry; and provides her with different hierarchical and charismatic gifts,' giving life to ecclesiastical structures, being as it were their soul, and inspiring in the hearts of the faithful the same spirit of mission which impelled Christ himself.¹⁹

Misjon er videre et uttrykk for kristen enhet og vil, når tjenesten blir utført i lojalitet mot denne enhet, bære vitnesbyrd om Jesus Kristus som Guds Sønn og lede til tro.

I Jesu bønn i Joh 17,21 ber han om at de troende må være ett slik at verden kan tro at Faderen har sendt sin Sønn. Når kirken uttrykker sin enhet på en synlig måte, virker det tro. Misjonstjenesten har altså et særskilt ansvar for å frembære et samstemt vitnesbyrd om at Guds sønn er kommet til verden med frelse. I de oldkirkelige symbolene *Apostolicum* og *Nicaenum-Constantinopolitanum* har den verdensvide kirke gitt et enstemmig og tydelig uttrykk for sin felles tro som den fortsatt bekjenner seg til. Dermed påligger det også misjonærens tjeneste å bidra til at kirken kan finne synlige uttrykk for sin enhet i Kristus og for at bekjennelsen av den felles tro må være enstemmig.

Derfor vil også misjonærtjenesten normalt søke synlige uttrykk for enhet mellom den kirke og menighet som sender og den som mottar (se f eks Fil 4,10-20 og Rom 15,25f). Gjennom disse

enhetsuttrykk vil kirken alle steder bli oppmuntret til trofasthet mot misjonsoppdraget for å nå videre ut (se f eks Rom 15,22.28f og 1,8-15). At misjonærene i sin tjeneste ikke alltid har fremmet økumenisk ånd eller bidratt til å holde bevisstheten om misjonsoppdragets viktighet gjennom århundrene, endrer ikke på prinsippet om at misjonæren har et særskilt ansvar for å fremme og uttrykke disse anliggender gjennom sitt virke.

I et nyere økumenisk dokument, *Fellesuttaletsen fra Porvoo – med Porvoo-erklæringen* (av 13. oktober 1992), kommer dette til uttrykk gjennom følgende uttrykk for synlig enhet (§ 58.b): ” Vi forplikter oss til: (i) å stå sammen i misjon og tjeneste, å be for og med hverandre og dele våre ressurser;...” Og videre heter det: ”Sammen med dem [dvs kirker av andre tradisjoner og i andre deler av verden] er vi rede til å være redskaper for Guds frelsende og forsonende tjeneste for alle mennesker og hele skapningen.” (§ 61).²⁰

Også i et annet økumenisk dokument heter det:

Mission belongs to the very being of the Church. As persons who acknowledge Jesus Christ as Lord and Saviour, Christians are called to proclaim the Gospel in word and deed. They are to address those who have not heard as well as those who are no longer in living contact with the Gospel, the Good News of the reign of God. They are called to live its values and to be a foretaste of that reign in the world.²¹

Nettopp fordi misjon er en del av kirkens puls, er det ikke til å undres over at det i de økumeniske samtaler blir definert stadig nye områder som kirkene kan engasjere seg på i et felles vitnesbyrd. I rapporten fra dialogen om misjon mellom de evangelikale og Den romersk-katolske kirke nevnes følgende mulige områder for slikt felles vitnesbyrd:²²

- oversettelse og publisering av Bibelen
- bruk av media
- tjeneste i samfunnet
- sosial tenkning og handling
- dialog
- felles gudstjenestefeiring
- evangelisering

Konklusjonen på dette er at det kun er manglende oppfinnsomhet som setter grenser for de mulige områder et felles vitnesbyrd kan omfatte.

Misjonsoppdraget ivaretas av hele kirken, så vel av de kristne i alminnelighet som av de personer som er vigset til en spesiell tjeneste for evangeliet. Misjon er nemlig en tjeneste som den oppstandne Herre Jesus Kristus har gitt i oppdrag til hele kirken og som derfor forplikter alle kristne. På samme tid er noen ved innvielse og forbønn på en spesiell måte satt til side for misjonstjeneste. Hvordan dette konkret organiseres eller utføres i det enkelte kirkesamfunn, vil imidlertid variere, både historisk og geografisk.²³ Men både i leke og andre, viglede former for misjonstjeneste gjenkjennes tegn på at det apostoliske oppdraget med evangeliet ivaretas.

Eksempler i Det nye testamente på personer som har gått inn i en spesiell tjeneste for evangeliet er Paulus og Barnabas (Apg 13,1-4), Timoteus (Apg 16,1), Silas (15,40), Johannes Markus (15,37-39), Priskilla og Akvilas (Apg 18,26, jf Rom 16,3; 1 Kor 16,9; 2 Tim 4,19). For øvrig forteller Apostlenes gjerninger og Paulus' brev om en rekke menigheter som er blitt etablert uten Paulus' eller de øvrige apostlenes medvirkning (Rom 15,18-22) og om enkeltkristne som ikke Paulus selv har ført til tro (Rom 16). Disse har fått evangeliet og kommet til tro gjennom alminnelige kristne som har delt evangeliet og sin Kristustro med dem.

Det er likevel viktig å understreke at det er de gjerninger og tegn på misjonens tjeneste som identifiserer dens nærvær, og ikke den person som til enhver tid er bærer av tittel 'misjonær'. Normalt vil det ikke være behov for å skille skarpt mellom misjonærtjenesten og misjonæren selv. Men det er likevel ingen garanti for at en person som er innviet til slik tjeneste faktisk utfører den etter dens intensjon. Misjonærene – hun og han – kan komme til å skjule seg bak en tittel mens de i virkeligheten mangler de gjerninger og det vitnesbyrd som misjonærens tjeneste fordrer. På den annen side kan mennesker – det være seg leke eller ordinerte kristne – som ikke formelt er innviet til misjonærtjeneste svært gjerne være bærere av misjonens tegn og gjerninger. Misjonærtittelen hedrer bare dem som utfører Guds vilje, ikke dem som forsømmer å utføre det som er selve misjonsoppdragets og misjonærkallets gjerninger. I denne forbindelse blir vi minnet om Jesu

egne ord om å gjøre Guds, Faderens vilje (Matt 7,21; 21,31; jf Joh 6,38-40 og 7,17f). Med andre ord kan misjonærtittelen svært gjerne hedre slike kristne som i trofasthet utfører kirkens misjonærtjeneste, med eller uten annen ordinasjon eller innvielse enn den de fikk i kraft av sin dåp.

Her må det presiseres at det ikke bare er de som deler evangeliet med sin egen generasjon, så å si horisontalt, som utfører misjonens tjeneste. Delaktighet i misjonens tjeneste har også den som bringer evangeliet til neste generasjon, ja også til egne barn, jf Timoteus' mor som var en kristen jødinne (Apg 16,1, jf 1 Tim 5,4). Det fins også andre eksempler i Det nye testamente på personer som står i en slik formidlerrolle, nemlig innvandreren og forretningskvinnen Lydia som lot seg døpe med hele sitt hushold (Apg 16,4-5); likeså fangevokteren i Filippi som også ble døpt med hele sitt hushold (Apg 16,29-34). Ifølge Matteus 28,18-20 fastholder misjonsoppdraget forbindelsen mellom dåpen og opplæringen av dåpskandidatene. Den ene handlingen kan altså ikke sies å være en mindre viktig bestanddel av misjonærtjenesten enn den andre. Derfor er undervisningen i kristen tro, opplæring og fortsatt formidling av evangeliet like vesentlige bestanddeler av misjonsoppdraget som å formidle kallet til omvendelse og tro, og å døpe.

Å sende ut og underholde misjonærer er primært lokalmenighetens oppgave. På denne måten blir kirken forsikret om at den person som er helliget til tjenesten og utsendt, blir anerkjent som et ekte vitne og står til ansvar for sendemenigheten for den tjeneste hun eller han utfører i mottakerkirken. Hvis en misjonær svikter sitt kall i den kirke og kultur hun og han skal utføre sin tjeneste, kan de bli tilbakekalt av senderkirken. Det kan også skje at mottakerkirken ber senderkirken om å kalle dem tilbake fordi den ikke i deres tjeneste gjenkjenner de tegn og gjerninger som skal kjennetegne en ekte misjonærs tjeneste.

Paulus og Barnabas ble utsendt av menigheten i Antiochia (Apg 13,1-4), fikk underhold av menigheten i Filippi (Fil 4,16) og også støtte under sitt opphold i Tessaloniki. Paulus ba selv om romermenighetens underhold og støtte for sin misjonsreise til Spania (Rom 15,23-24). På samme måte må kirker og menigheter i dag se det som sitt ansvar å skaffe til veie nødvendige midler for misjonens tjeneste og sørge for å sende ut misjonærer til å utføre

tjenesten med og for evangeliet. Eller, uttrykt med *Lausanne-paktens ord*:

All churches should therefore be asking God and themselves what they should be doing both to reach their own area and to send missionaries to other parts of the world. A re-evaluation of our missionary responsibility and role should be continuous. Thus a growing partnership of churches will develop and the universal character of Christ's Church will be more exhibited.²⁴

Hvis ikke kirken tar sitt misjonsoppdrag på alvor, er det kirkens erfaring at det vil fremstå enkeltpersoner eller grupper i kirken som sørger for at oppdraget blir virkeliggjort gjennom ulike former for misjonærtjeneste. Fire historiske eksempler skulle være tilstrekkelig å nevne for å illustrere dette:

- I Oldkirken førte ørkenmunkenes asketiske liv og bønn til en sentripetal misjonstjeneste, hvor enkeltmennesker og befolkningsgrupper ble omvendt, ble døpt og fikk opplæring i kristen tro.
- I den romersk-katolske motreformasjonens kjølvann ble det sendt misjonærer til Asia, Afrika og Latin-Amerika for å utbre den kristne tro og kirke blant ikke-kristne folkeslag.
- Den protestantiske misjonsvekkelsen på 17-1800-tallet var en spiritualitets-bevegelse med vektlegging av bibellesning, bønn og vitnesbyrd om egen tro. Denne fikk som et resultat at det ble kalt og sendt ut misjonærer til unådde folkeslag.
- Også den karismatiske vekkelsen i annen halvdel av 1900-tallet førte til fornyet bevissthet om nådegaver så vel som den misjonstjeneste i kirken som disse skal tjene. Vekkelsen førte til at det ble utsendt misjonærer og til en oppmerksomhet omkring de befolkningsgrupper i verden som ikke deler den kristne tro.

Til tross for andre og mer ufordelaktige ting som disse misjonsbevegelsene også er kjent for, og som er dokumentert av (kirke)historisk forskning, fremstår de likevel som eksempler på kirkens Herres fortsatte virksomhet i sin kirke, hvor hans kall til

misjon lyder på ny og på ny og følges i lydighet av noen – få eller mange. Hvis kirken skulle vise seg ulydig mot misjonsoppdraget og svikte det, finner kirkens Herre de midler og personer som er nødvendige for at misjonen og misjonærens tjeneste skal bli utført.

Med andre ord er misjonsbevegelsen i kirken en bevegelse som fornyer kirken. Det gjør den på samme tid som den utruker kirken, styrker de kristnes tro og bevissthet om egen identitet, fyller dem med ny iver og gir dem nye impulser. Det kan den gjøre i kirken fordi den er uttrykk for hans vilje som er kirkens Herre.

Nettopp fordi misjonærens tjeneste eksisterer innenfor en kirke som er bærer av sannheten, må misjonærens tjeneste også bli utført i lydighet mot sannheten, uten svik. Det er særlig tre måter å fremføre kirkens vitnesbyrd i misjon på som verken evangelikale eller romersk-katolske kristne vil akseptere, og som alle tre omtales som proselyttisme eller uverdige måter å frembære kristent vitnesbyrd på:

- “when our *motive* is unworthy”,
- “whenever our *methods* are unworthy”, og
- “whenever our *message* includes ‘unjust or uncharitable reference to the beliefs or practices of other religious communities in the hope of winning adherents’”.

Ettersom det hører til evangeliets frukter å sette mennesker fri, må det vitnesbyrde som frembæres i misjonærens tjeneste både være trofast mot sannheten og unngå lureri (Joh 8,31f; cf 1,14-17; 17,17-19; 18,37).

Ovenfor har jeg presentert nødvendige elementer i en økumenisk forståelse av misjonærens tjeneste. Flere anliggender kunne vært inkludert, men dette skulle være tilstrekkelig til å vise at det både er mulig og ønskelig å utforme en økumenisk forståelse av misjonærens tjeneste. Mange av de økumeniske dokumentene som jeg har lagt til grunn eller henvist til, er resultat av dialoger om kirkeforståelsen og om synlige uttrykk for kirkens enhet. Andre er direkte tilknyttet felleskristne samtaler om kirkens misjon. Som det var tilfelle i den dialogen som ble ført mellom evangelikale og romersk-katolske kristne 1977-1984, synes det mest ønskelige nå å være at det blir arrangert økumeniske dialo-

ger med sikte på å komme frem til full enighet om en økumenisk forståelse av misjonærens tjeneste. Mitt bidrag har tydeliggjort at dette burde være mulig, og at en slik økumenisk dialog ikke kan skje uten henvisning til tidligere økumeniske samtaler og dokumenter som har implikasjoner for forståelsen av misjonærens person og tjeneste. I den sammenheng vil det også være mulig å benytte seg av de mange bidrag som enkeltkirker har utformet vedrørende misjon og misjonærtjenesten. Da vil det økumeniske bidraget ikke bare kunne føre kirkene til enighet, men også berike fellesskapet av kirker med de innsikter som enkeltkirkene har fått gjennom sin befatning med misjonær-tjenesten og den teologiske refleksjonen rundt den. En slik dialog bør komme i gang snarest. Vi trenger den.

Noter

- ¹ Artikkelen er en bearbeidet og utvidet utgave av et foredrag som ble holdt under konferansen "Misjonæren – person og tjeneste" på Liselund kursuscenter 3-5 oktober 2003 i regi av Nordiska Ekumeniska Rådet (NER) og Nordisk Institutt for Misjonsforskning og Økumenisk Forskning (NIME). En tilnærmet lik engelsk versjon av artikkelen, "Toward an Ecumenical Understanding of the Ministry of the Missionary", er tidligere publisert i *Swedish Missiological Themes* Vol 91(2003)4, s. 553-567.
- ² Det nærmeste en har kommet i å samles om et konsensusdokument, er rapporten fra den evangelikale og Romersk-katolske dialogen om misjon fra 1977-1984, (Meeking, Basil & Stott, John (red.), *The Evangelical - Roman Catholic Dialogue on Mission 1977-1984: A Report*. The Paternoster Press, Exeter 1986). Denne dialogen omfattet imidlertid ikke den Ortodokse kirke, og det var bare de Romersk katolske medlemmene av dialoggruppen som var offisielt oppnevnt av sitt kirkesamfunn, ingen av de andre.
- ³ 7. desember 1965. Austin P. Flannery (Ed.), *Documents of Vatican II*, New Revised Edition, 7th printing, 1984, s. 813-856.
- ⁴ Det dreier seg om f eks følgende: "The Lausanne Covenant. Let the earth hear his voice" (1974), "The Manila Manifesto. Calling the whole church to take the whole gospel to the whole world" – begge fins i: J.D.Douglas (red.), *Proclaim Christ Until He Comes. Calling the Whole Church to Take the Whole Gospel to the Whole World*, (Lausanne II in Manila International Congress on Evangelization) World Wide Publications, Minneapolis 1989, s. 19-38.
- ⁵ Den pavelige Encyclica Redemptoris missio av 7. desember 1990 og Deklarasjonen *Dominus Iesus* av 16. juni 2000 fra Kongregasjonen for Troslæren (6. august 2000).

- ⁶ *Baptism, Eucharist and Ministry* (WCC Faith and Order Paper No.111), World Council of Churches, Geneva 1982, se spesielt s. 20ff. (Norsk oversettelse ved Anne Berger Jørgensen, *Dåp, nattverd og embete*, Verbum Forlag [Oslo] 1983).
- ⁷ *Together in Mission and Ministry: The Porvoo Common Statement with Essays on Church and Ministry in Northern Europe*. Conversations between The British and Irish Anglican Churches and The Nordic and Baltic Lutheran Churches. Church House Publishing, London 1993, 1-42. (Norsk oversettelse ved Øivind Østang, *Fellesuttalelsen fra Porvoo – med Porvoo-erklæringen "Together in Mission and Ministry"*, Mellomkirkelig Råd, [Oslo] 1993).
- ⁸ *Ad gentes* 1; jf *Den katolske kirkes katekisme* § 849.
- ⁹ *Ad gentes* 2; jf *Den katolske kirkes katekisme* § 850.
- ¹⁰ *The Nature and Purpose of the Church* § 112.
- ¹¹ Hele kirken er apostolisk i og med at den er sendt til hele verden. Alle dens medlemmer omfattes av denne sendelsen, selv om det skjer på ulike måter. (*Den katolske kirkes katekisme* § 863, jf også *Apostolicam actuositatem* § 2, *Den katolske kirkes katekisme* § 873 og *Lumen gentium* § 20.)
- ¹² *The Nature and Purpose of the Church* § 47a.
- ¹³ Meeking, Basil & Stott, John (red.), *The Evangelical - Roman Catholic Dialogue on Mission 1977-1984: A Report*. The Paternoster Press, Exeter 1986, 9f.
- ¹⁴ Disse karakteriseres som tre hovedkategorier av mennesker i *Redemptoris missio* § 33.
- ¹⁵ *The Nature and Purpose of the Church* § 87.
- ¹⁶ Meeking, Basil & Stott, John, *The Evangelical - Roman Catholic Dialogue on Mission 1977-1984: A Report*. The Paternoster Press, Exeter 1986, 35.
- ¹⁷ *The Nature and Purpose of the Church* § 83f.
- ¹⁸ *The Nature and Purpose of the Church* § 70.
- ¹⁹ *Ad Gentes* § 4.r
- ²⁰ Også den liturgiske feiringen av Porvoo-avtalen som omtales i § 59 hadde som et av sine formål å være et tegn på "our commitment to engage in mission together".
- ²¹ *The Nature and Purpose of the Church* § 27.
- ²² Meeking, Basil & Stott, John, *The Evangelical - Roman Catholic Dialogue on Mission 1977- 1984: A Report*. The Paternoster Press, Exeter 1986, s. 81-92.
- ²³ Jf hva Lima-dokumentet *Baptism, Eucharist and Ministry* sier om embete og tjeneste §§ 1-55.
- ²⁴ *The Lausanne Covenant* § 8.
- ²⁵ Jf *Redemptoris missio*, § i: Heinrich Denzinger (Ed.), *Enchiridion symbolorum definitionem et declarationum de rebus fidei et morum*. Herder, Freiburg...38.ed. 1999 §§ 4890-4896.
- ²⁶ Meeking, Basil & Stott, John, *The Evangelical - Roman Catholic Dialogue on Mission 1977-1984: A Report*. The Paternoster Press, Exeter 1986, s. 90f.

Kilder

Ad gentes divinitus, (7. Dec. 1965) i: Austin Flannery (Ed.) , *Documents of Vatican II. A New authoritative translation of the Conciliar documents – including Post Conciliar papers and commentaries*. William B. Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids, New Revised Edition 1984, s. 813 - 856.

Apostolicam actuositatem, (18. Nov. 1965) i: Austin Flannery (Ed.), *Documents of Vatican II. A New authoritative translation of the Conciliar documents – including Post Conciliar papers and commentaries*. William B. Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids, New Revised Edition 1984, s. 766 – 798.

Baptism, Eucharist and Ministry, Faith and Order Paper No. 111, World Council of Churches, Geneva 1982.

Den katolske kirkes katekisme (Libera Editrice Vaticana, Città del Vaticano 1992), norsk oversettelse St. Olav Forlag, Oslo 1994.

Dominus Iesus, (16. juni 2000), the Congregation for the Doctrine of Faith, Rome 2000.

Douglas, J. D., (Ed.), *Let The Earth Hear His Voice. International Congress on World Evangelization Lausanne, Switzerland*. World Wide Publications, Minneapolis 1975.

Douglas, J. D., (Ed.), *Proclaim Christ Until He Comes. Calling the Whole Church to Take the Whole Gospel to the Whole World*. Lausanne II in Manila International Congress on World Evangelization, 1989. World Wide Publications, Minneapolis 1990.

Dåp, nattverd og embete. Limadokumentet med forord av Ivar Asheim (til norsk ved Anne Berger Jørgensen), Verbum Forlag [Oslo] 1983.

Evangelii nuntiandi, Apostolic exhortation issued by Pope Paul VI on 8. Dec. 1975, i: Heinrich Denziger (Ed.), *Enchiridion symbolorum definitionem et declarationum de rebus fidei et morum*. Herder, Freiburg. 38.ed. 1999, §§ 4570-4579.

Fellesuttalelsen fra Porvoo – med Porvoo-erklæringen "Together in Mission and Ministry", (til norsk ved Øivind Østang) Mellomkirkelig Råd, [Oslo] 1993.

Flannery, Austin (Ed.), *Documents of Vatican II. A New authoritative translation of the Conciliar documents – including Post Conciliar papers and commentaries*. William B. Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids, New Revised Edition 1984.

Gros, Jeffrey & Meyer, Harding & Rusch, William G, (Eds.), *Growth in Agreement II. Reports on Agreed Statements of Ecumenical Conversations on a World Level*,

1982 - 1998. (Faith and Order Paper No. 187,) World Council of Churches / William B. Eerdmans Publishing Company, Geneva...2000.

Lausanne Covenant, Lausanne [1974]; også i: Douglas, J. D., (Ed.), *Let The Earth Hear His Voice. International Congress on World Evangelization Lausanne, Switzerland*. World Wide Publications, Minneapolis 1975.

Lumen gentium, (21. Nov. 1964) i: Austin Flannery (Ed.), *Documents of Vatican II. A New authoritative translation of the Conciliar documents – including Post Conciliar papers and commentaries*. William B. Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids, New Revised Edition 1984, s. 350 - 426.

Meeking, Basil & Stott, John (Eds.), *The Evangelical - Roman Catholic Dialogue on Mission 1977-1984: A Report*. The Paternoster Press, Exeter 1986.

Redemptoris missio, Papal encyclica issued by Pope John Paul II on 7. Dec. 1990, i: Heinrich Denzinger (Ed.), *Enchiridion symbolorum definitionem et declarationum de rebus fidei et morum*. Herder, Freiburg...38.ed. 1999, §§ 4890-4896.

The Nature and Purpose of the Church. A Stage on the Way to a Common Statement. (Faith & Order Paper No. 181), World Council of Churches, Geneva 1998.

Together in Mission and Ministry. The Porvoo Common Statement with Essays on Church and Ministry in Northern Europe. Conversations between The British and Irish Anglican Churches and The Nordic and Baltic Lutheran Churches, Church House Publishing, London 1993.

Towards Koinonia in Faith, Life and Witness. A discussion paper. (Faith and Order Paper No. 161), World Council of Churches Publications, Geneva 1993.

Thor Strandenæs, f. 1949, cand.theol. Det teologiske Menighetsfakultet 1973. Teol.dr. Uppsala Universitet 1987. Misjonsprest for Ungdomsmisjonen - KFUK & KFUM og NMS i Hong Kong 1974-91. Førsteamanuensis ved Misjonshøgskolen 1991 – (Det nye testamente 1991- 93; Misjonsteologi 1993 -).

Toward an ecumenical understanding of the ministry of the missionary

The article is a contribution toward an ecumenical understanding of the ministry of the missionary. Using as its reference the Bible, evidence from church history, the ecumenical creeds, and ecumenical documents from dialogues during the last fifty years, it aims at identifying elements in the understanding of the ministry which may claim to have general ecumenical support. Such elements are the divinely willed and apostolic character of the ministry and its basis in the worship and prayer life of the church. Thus, the ministry of the missionary is understood as a continuation of the sending and ministry of Jesus Christ carried out by both ordained and lay ministries. As such the ministry is recognized by its sharing of the Gospel through words and deeds with people who have not yet received or accepted it. It has the character of crossing various kinds of borders, qualitatively speaking. Since the ministry of the missionary is carried out on behalf of the church, the responsibility of the sending church for the calling, equipping and sending of missionaries, and the accountability of the missionary to the sending as well as the receiving churches, are both recognized. Further, the missionary has a particular responsibility for contributing to a united Christian witness and for seeking means of expressing unity in faith among the churches. Finally, the ministry of the missionary is to be carried out in faithfulness to the truth, avoiding unworthy motives, methods and unjust references to the faiths or practices of other religious communities.